

SZEGEDI TÖRTÉNEZHALLGATÓK EGYESÜLETÉNEK

ÖTÖDIK KONFERENCIÁJA

ABSZTRAKTKÖTET

Szerkesztette:

Bakos Dzsennifer

Bessenyei Vanda

Mihályi Dorottya

Tomkó Zoltán

Zsiga Nikoletta Evelin

BELVEDERE
MERIDIONALE

Szeged, 2023

**Szegedi Történészhallgatók
Együletének Ötödik Konferenciája
Absztraktkötet**

Időpont: 2023. március 30–31.

Támogatóink

(Creative Commons) Nevezd meg! – Így add tovább! 4.0 (CC BY-SA 4.0)

ISBN: 978-615-6060-68-6 (pdf)

PROGRAM

HELYSZÍN:

MTA TABT Szegedi Akadémiai Bizottság (SZAB Székház)

6720, Szeged, Somogyi utca 7.

ELSŐ NAP (MÁRCIUS 30.)

Megnyitó (9.00–9.30)

Délelőtti első szekciók (9.30–10.50)

Hadtörténet

Szekcióelnök: Dr. Harangi-Tóth

Zoltán

Lengyel Ádám

*Két ügy, egy érv – Toborzó- és
propagandadok az amerikai
polgárháborúban*

Csík Ádám Lajos

*Az MNVK 2 a Csehszlovákia elleni
1968-as intervenciót megelőzően és azt
követően kifejtett tevékenysége*

Janssens Adrián Joshua

*Harckocsi-szakaszparancsnok
Normandiában – David Render
memoárjának az elemzése*

Társadalom- és személytörténet

Szekcióelnök: Dr. Kiss Gábor Ferenc

Oláh Szabolcs

*Vitézi telkek Jász-Nagykun-Szolnok
vármegye területén*

Domonkos Ádám

*A délvidéki magyarság helyzete
Mesterházy Ambrus szociográfiai
alapján*

Dávid Benjámin

*A Nagy Háborús hadigondozós művek
historiográfiai áttekintése*

Haluska Mirabel

*Egy nyilasfeleség felelősségre vonása –
Hubay Kálmánné életútjának feltárása
levéltári dokumentumok segítségével*

Kávészünet (10.50–11.00)

Délelőtti második szekciók (11.00–12.00)

Az ókor története

Szekcióelnök: Dr. Gellérfi Gergő

Kapi Péter

Diodóros druidákról szóló leírása

Rompos Laura

Granikosi csata a források tükrében

Sebők Attila

Byzantion az i.e. 4. század első felében

A Távol-Kelet története

Szekcióelnök: Dr. Horváth Alíz

Szabó Levente Gábor

Tódzsó Hideki nyugaton – A radikalizálódás kezdete?

Domján Máté

Ellentámadás a tenger felől – Az 1950-es inchoi partraszállás

Jurászik Bálint

A kvangdzsui felkelés (Kvangdzsui demokratikus mozgalom) és hatása a dél-koreai demokratizációs törekvésekre

Ebédszünet (12.00–13.00)

Parnasszosz felé vezető úton – Publikációs helyek és lehetőségek a történelemhallgatók számára (13.00–15.00)

Kávészünet (15.00–15.20)

Délutáni első szekciók (15.20–16.20)

Afrika története

Szekcióelnök: Dr. J. Nagy László

Mihályi Dorottya

Előkelő utazás Észak-Afrikában: József főherceg útiemlékei

Zsiga Nikoletta Evelin

Humanitárius katasztrófa vagy népiirtás? – a Biafrai Köztársaság esete

Újkori fejedelmek

Szekcióelnök: Dr. Cziráki Zsuzsanna

Boldizsár Gábor

Réz András szerepe a lednicei uradalom élén I. Rákóczi György idejében

Nagy Zoltán

Szabolcs és Szatmár vármegye hovatartozásának kérdése II. Rákóczi György fejedelemségének alkonyán (1657–1660)

Pintér Tibor

Szomália útja a bukott államisághoz

Pásztor Renáta

*Kirill Razumovszkij reformtevékenysége
és az ukrán autonómia felszámolása*

Kávészünet (16.20–17.00)

Mesterséges jövő – Tudomány és MI a 21. században (17.00–19.00)

Zárás (19.00–19.05)

MÁSODIK NAP (MÁRCIUS 31.)

Megnyitó (9.00–09.15)

Délelőtti első szekciók (9.15–10.35)

Szemelvények a 20. századból

Szekcióelnök: Dr. Bencsik Péter

Gombos Jarmo

A finn lovagrendek 100 éve

Bessenyei Vanda

*Út a Slánský-perhez: a „szlovák
burzsoá nacionalisták” ügye*

Kiss Szandra

*Hős kalandorból tudós-űrhajós – Az
asztronauták ábrázolása az
űrkorszakban*

Neolatin történetírás

Szekcióelnök: Dr. Kasza Péter

Tóth Laura

*Az első életrajz Jagelló Annáról:
Wolfgang Lazius temetési beszéde*

Petrovity Ádám

*Történetírók levelezése: Tranquillus
Andronicus és Vernacsics Antal
levélváltása*

Tomkó Zoltán

*Zermegh János történeti műve
keletkezésének és datálásának kérdése*

Kőrösi Márk

*Az Erdődi egyezmény a korabeli sajtó
tükrében*

Majoros Máté

*Egy kudarcba fulladt képes magyar
történelem a 17. század elejéről? –
Adalékok Berger Illés Historia
Hungariae c. történeti művéhez*

Kávészünet (10.35–10.50)

Délelőtti második szekciók (10.50–11.50)

A dualizmus korszaka

Szekcióelnök: Dr. Mód László

Tóth István

*A migrációs folyamatok hatása Szeged
város életére a polgárságon keresztül
(1759–1869)*

Grund Félix

*Az 1874. évi választójogi novella a
gyakorlatban*

Rudisch Ferenc

*A budapesti tömegkultúra
szabályozásának kísérletei a
századfordulón – A városligeti vurstli
esete*

Ős- és középkortörténet

Szekcióelnök: Dr. Tóth Sándor László

Zandler Krisztián

*Szécsénke késő középső paleolit
lelőhelyének vizsgálata*

Holecska Zoltán

*A lovagkirály nyeregbe száll –
Oroszlánszívű Richárd és a harmadik
keresztes hadjárat*

Gács Krisztián

*Az egyházszakadás megpecsételése:
latin egyházi uralom a görög Keleten*

Zárás (11.50–12.00)

BESSENYEI VANDA

Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

bessenyei.wanda@gmail.com

Út a Slánský-perhez: a „szlovák burzsoá nacionalisták” ügye

A Sztálin elvárásait sikeresen teljesítő 1949-es Rajk-pert követően Csehszlovákián volt a sor, hogy leleplezze és grandiózus kirakatperben elítélje a Csehszlovákia Kommunista Pártján belül megbúvó ellenséget. A „csehszlovák Rajkot” azonban jóval később, csupán 1951-ben találta meg a *Státní bezpečnost* (StB), a csehszlovák állambiztonsági szervezet a pártfőtitkár, Rudolf Slánský személyében.

Csehszlovákiában a belső ellenség utáni hajsza nyitányának tekinthető a „szlovák burzsoá nacionalisták” ügye, amely szorosan összefonódott az első fővádlott-jelölt Vladimír Clementis személyével. A „burzsoá nacionalizmussal” vádolt szlovák politikusok és diplomaták, név szerint Gustáv Husák, Daniel Okáli, Ivan Horváth, Ladislav Novomeský és Ladislav Holdoš ígéretes személyeknek bizonyultak egy koncepciós perhez, különösen a Clementishez fűződő kapcsolatuk miatt. Az StB-nek azonban be kellett látnia, hogy ügyük regionális volta nem megfelelő egy Rajk-perhez hasonló kirakatper megkomponálására, így 1950-es letartóztatásukat követően a nyomozás megtorpant és csak a Slánský-pert követően folytatódott. A „szlovák burzsoá nacionalisták” pere így pusztán annak mellékpere lett 1954-ben, jelentősége azonban vitathatatlan.

Előadásomban az ügy felgöngyölítését mutatom be a „burzsoá nacionalisták” elleni gyanútól egészen a rehabilitációig. Célom, hogy bemutassam csehszlovák párton belüli ellenséggel való koncepciós perek legkorábbi szakaszát, de az ügy feltárása révén megvilágíthatom annak magyarországi szálait is.

BOLDIZSÁR GÁBOR

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkor Doktori Program

boldizsargabor994@gmail.com

Réz András szerepe a lednicei uradalom éln I. Rákóczi György idejében

A trencsén-vármegyei lednicei uradalom egykori Dobó-birtokként került Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna házassága révén a Rákóczi család kezébe. A Sárospataktól való hatalmas távolság ellenére az uradalom fontos szerepet töltött be a Rákóczi-birtokok életében. Épp az elhelyezkedése okán, a Pozsonyhoz és Bécshez való közelsége miatt Lednice volt a Rákócziak nyugati hídfője az információáramlásban, az országgyűlések és más követségek megszervezésében vagy a Felső-Magyarországon nem fellelhető áruk beszerzésében. Mindezekhez pedig egy olyan megbízható familiárisra volt szükség, aki az uradalom mindennapi irányításán túl a fenti feladatokat is ellátta.

A lednicei uradalom prefektusi tisztjét már a Rákóczi birtoklás kezdetétől kezdve Réz András töltötte be, aki a család egyik legmegbízhatóbb familiárisaként több mint huszonöt évig szolgált a Rákóczi családot. Tervezett előadásomban Réz András fennmaradt levelein keresztül szeretném megvizsgálni azt, hogy konkrétan milyen feladatokat kellett ellátnia az uradalommal kapcsolatos tevékenységeken túl, és azokat hogyan látta el.

CSÍK ÁDÁM LAJOS

Károli Gáspár Református Egyetem

*Történelemtudományi Doktori Iskola, Társadalmi, politikai és katonai konfliktusok
Magyarországon 1867-től 1968-ig*

csikadam4@gmail.com

Az MNVK 2 a Csehszlovákia elleni 1968-as intervenciót megelőzően és azt követően kifejtett tevékenysége

A felderítés, az ősidőktől kezdve fontos eleme a hadakozásnak és a katonai műveleteknek. Az 1968-as Csehszlovákia elleni bevonulás során is felmerült az igény a katonai felderítés alkalmazására. A Magyar Néphadsereg Vezérkar 2. Csoportfőnöksége (MNVK 2) amely a katonai hírszerzésért felelt, rendeltetésének megfelelően az intervenció során, folyamatosan figyelemmel követte, rendszerezte és összegezte az eseményeket. Külön érdekes, hogy mely információkra összpontosítottak, és melyekről tettek csak említést a jelentésekben. A konfliktus jellegéből adódóan – és előzetes kutatásaim szerint – a magyar politikai elitnek a NATO katonai tevékenységéről, a Csehszlovák helyzetről és a világ közvéleményének alakulásáról való tájékoztatására szorított a tevékenysége. Mégis felmerül a kérdés, hogy tényleg csak az események követésére szorított az MNVK 2? Konferencia előadásom során igyekszem bemutatni azt, hogy a rádiófelderítésen túlmenően, milyen feladatrendszeren és hírszatórnákon keresztül tájékozódott az eseményekről a magyar katonai felderítés. Ezek mellett szót ejtek nem csak az MNVK 2 tájékoztató jellegű feladatköréről, hanem magát az információs szolgáltatást is bemutatom, amelyet a magyar Honvédelmi Minisztérium nyújtott a felsővezetés felé. Összefoglalásként pedig arra a kérdésre kívánok válaszolni, hogy mennyire lehetett ezekből az információkból reális helyzetképet alkotni?

A kutatás „A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ÚNKP-22-3-I-KRE-5 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

DÁVID BENJÁMIN

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

d.ben0269@gmail.com

A Nagy Háborús hadigondozós művek historiográfiai áttekintése

A magyar történelemben a háborúban elesett vagy megsérült katonák ápolása és támogatása egészen a középkorig vezethető vissza. A modern hadviselés és a hadi eszközök megjelenésével, majd azok fokozatos fejlődésével az adott ország intézményrendszereit új kihívások elé állították. A dualizmus időszakában jelentős változás történt a magyarországi hadigondozás történetében, mely elsőként foglalta jogi keretek közé a hadigondozottak ellátáskörét. Az első világháború hatalmas katonai veszteségeinek következtében hamar ellátásra szoruló tömegek jelentek meg. Ezáltal a szociális rendszert új kihívások elé állította a világháborúban kialakult helyzet – így a katonák és családjaik ellátása és/vagy támogatása –, és korán fény derült a rendszer hiányosságaira. Ezen változások, illetve kihívások révén a hadigondozás kérdésköre a korabeli szakemberek és tudósok mellett később a történészek figyelmének középpontjába is került.

Előadásom során azt kívánom bemutatni, hogy az első világháborús historiográfia tekintetében mely művek foglalkoztak a magyarországi hadigondozottak kérdéskörével, a témára vonatkozóan mely munkák tekinthetőek kiindulópontnak, az elmúlt bő száz év alatt milyen elemek határozták meg a hadigondozással kapcsolatos írásokat és ezek alapján milyen változásokat lehet felfedezni.

DOMJÁN MÁTÉ

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

domjan.mate@gmail.com

Ellentámadás a tenger felől – Az 1950-es inehoni partraszállás

Az Egyesült Államok Tengerészgyalogsága az 1930-as években dolgozta ki kétéltű doktrínáját, melyet a második világháború csendes-óceáni hadszínterén sikerrel alkalmazott. Azonban a háború lezárulta után sokat támadták a Tengerészgyalogságot, főként a Hadsereg részéről, megkérdőjelezve az alakulat létjogosultságát, illetve a kétéltű műveletek adekvátságát az atomfegyverek korában. A koreai háború kitörése után a Koreai Néphadsereg alakulatai gyorsan nyomultak előre a félsziget déli csücske felé, a dél-koreai és amerikai csapatok pedig visszaszorultak Pusan térségébe. A frontvonalra egyre nagyobb nyomás nehezedett, melyre a megoldást MacArthur tábornok egy vakmerő, az ellenséges vonalak mögött végrehajtott partraszállásban látta, melyhez szüksége volt a Tengerészgyalogságra is. A hadművelet több célt is szolgált, egyrészt az észak koreai haderő kommunikációs és utánpótlási vonalainak elvágását, másrészt, hogy megnyissák az utat Szöul visszafoglalása felé.

Előadásomban a 1950. szeptember 10–19-e között végrehajtott inehoni partraszállást fogom megvizsgálni a kétéltű műveletek doktrínája szempontjából. E dokumentumok segítségével szeretném bemutatni a kétéltű roham jellemzőit és szakaszait, továbbá prezentációmban kitérek arra is, hogy az akció milyen hatással volt a kétéltű műveletek alkalmazhatóságára a jövő konfliktusaiban, illetve hogyan járult hozzá a Tengerészgyalogság fennmaradásához és helyzetének megszilárdításához az USA haderőnemei között.

DOMONKOS ÁDÁM

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

domonkosadam96@gmail.com

A délvidéki magyarság helyzete Mesterházy Ambrus szociográfiai alapján

Előadásomban egy méltatlanul elfeledett szociográfus, Mesterházy Ambrus írásairól számolok be átfogóan, valamint ezeken keresztül mutatom be az anyaországtól elszakadt délvidéki magyar közösség meghatározott szociális problémáit. A szerző *Bácsmegyei Naplóban* megjelent úttörő szociográfiai és riportjai máig feldolgozatlanok és ismeretlenek maradtak. Ezek az írások az egész Vajdaság területéről tartalmaznak megkerülhetetlen, releváns megállapításokat, ugyanis a szerző bejárta a vidéki községeket és városokat, hogy a közösség szociális helyzetéről elsőkézből számolhasson be. Ezirányú munkássága széles spektrumot ölel fel: a baranyai és szlavóniai magyarságot ért sérelmekről kezdve a Tisza menti magyar települések problémáin, az agrárreform visszáságain, a tüdővész pusztításain és a számottevő munkanélküliségen át egészen a Dél-Amerikába kivándorlókig számos aspektust tárgyal.

Előadásomban röviden értekezek a *Bácsmegyei Napló* jelentőségéről, ezt követően a szerző helyzetjelentéseit tekintem át. Történelmi kontextusba helyezem észleleteit, majd pedig értékelem azokat. Külön tárgyalom azt, hogy a vonatkozó szociográfiaiak milyen új távlatokat nyitnak a délvidéki magyar közösség történetének kutatásában.

GÁCS KRISZTIÁN

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem MA

gacs.krisz@gmail.com

Az egyházszakadás megpecsételése: latin egyházi uralom a görög Keleten

Az egyháztörténet 1054-re datálja az úgynevezett „*nagy egyházszakadás*”-t. Tudjuk, hogy a kortársak számára ez a szakítás nem tűnt javíthatatlannak: a korábbiakból számos példa hozható ennél komolyabb vitákra. A későbbiekben mégis, Róma és Konstantinápoly egyre jobban elidegenedett egymástól: a normannok 1185-ben elfoglalták Thessalonikét, Bizáncban pedig – az udvari latinbarátság felszámolását követően – számos kegyetlenkedés történt az itáliai kereskedőkkel szemben. Részben ezért, nagyobb részben pedig a gazdasági és politikai érdekekért a IV. keresztel hadjáratra vállalkozók – hathatós velencei közreműködéssel – Konstantinápoly ellen vonultak, amely a Bizánci Birodalom 1204. április 13-ai megszűnését és a Latin Császárság létrehozását eredményezte. A *latinocratia* néven jelölt események alatt (a latinok hatalmi szóval akarták elismertetni a római pápát és megszüntetni az 1054-es szakadást) a bizánci orthodox társadalom olyan súlyos traumát szenvedett, amely a katolikusokkal való tudatos szakítást eredményezte. A 12. század bizánci írói közül Eustathios metropolita levele (*De Thessalonica urbe a Latinis capta*) és Nikéas Chóniatés műve (*Chróniké diégésis*) közvetlen forrásként szolgál az eseményekhez, a nyugati elbeszélők közül pedig Robert de Clari krónikája (*La Conquête de Constantinople*) részletesen beszámol a konstantinápolyi (rabló)hadjáratról. Az előadás célja bizonyítani a források alapján, hogy az egyházszakadás tudatosítása a latin egyházi uralom idején kezdődött.

GRUND FÉLIX

Állam- és Jogtudományi Kar

Politológia BA

grufeel@gmail.com

Az 1874. évi választójogi novella a gyakorlatban

Előadásomban az 1875. évi szegedi képviselőházi választásokat mutatom be. A vizsgált évben a magyar közélet egyik legjelentősebb eseménye az éppen regnáló Deákpárt, illetve a legerősebb ellenzéki erő, a Balközép-Párt egyesülése volt. Azonban nem csak a politikai életben következtek be olyan változások, amelyek hatással voltak a közeledő választásokra. A megelőző év végén elfogadták *az 1848:V. törvénycikk és az erdélyi II. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről szóló 1874. évi XXXIII. törvénycikket*, amely a népképviselői választójogot szabályozta. Az 1874-es választójogi törvény eredményeként csökkent a választásra jogosultak létszáma, amelynek okait a szakirodalom alapján fogom ismertetni előadásom során. Kutatómunkám során a legtöbb figyelmet a választásokat előkészítő és lebonyolító szervezet, a szegedi központi választmány munkásságának szenteltem. A kiegészített és módosított választójogi törvény változásokat eszközölt az említett szervezet működésében is, ezért elsősorban azt vizsgáltam, hogy a jogalkotói akarat hogyan valósult meg a törvény rendelkezéseinek végrehajtása során. Ezen folyamat feltárásához szükségem volt a levéltári források (*Központi Választmány jegyzőkönyvei, Központi Választmányának iratai, Képviselőválasztási névjegyzékek*) feldolgozására. A kutatási eredményeimről szóló beszámoló után, reményeim szerint, a hallgatóság közelebb kerül annak megértéséhez, hogy hogyan történt a képviselőházi választások előkészítése és lebonyolítása a XIX. században.

GOMBOS JARMO

Állam- és Jogtudományi Kar

Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Közpolitikai, igazgatási és nemzetközi tanulmányok Program

jgombos@yahoo.com

A finn lovagrendek 100 éve

A három állami lovagrend működése és adományozási gyakorlata érdekes szelete a független Finnország első száz évének. Finnország 1917. december 6-án kiáltotta ki függetlenségét, Carl Gustav Emil Mannerheim kormányzó bő egy évvel ezt követően 1919. január 18-án megalapította a Finn Fehér Rózsa Lovagrendet és a Szabadságkereszt kitüntetését, melyből később szintén állami lovagrend alakul. A harmadik és egyben utolsó finn lovagrendet, a Finn Oroszlán Lovagrendet 1942-ben alapította Risto Ryti elnök.

Míg a sok szempontból példaképnek számító Svédországban a hetvenes években főszabályként megszűnt a svéd állampolgárok kitüntetése, addig Finnországban Urho Kekkonen idején inkább nőtt a kitüntetettek száma. Mauno Koivisto elnök a magasabb kitüntetések adományozását visszafogta, de az alacsonyabbakét nem. 2000 után Tarja Halonen elnök fontosnak tartotta a nők nagyobb reprezentációját, illetve a demokratikus értékeket a kitüntetések osztásakor, alatta lett először női kancellár állami lovagrend vezetésében.

Céлом a finn állami lovagrendek első száz évének történetén és működésén keresztül bemutatni egy szeletét a finn társadalom alakulásának: mennyire hatottak a változások a kitüntetési gyakorlatra, vagy éppen mennyire próbálta a mindenkori államfő a kitüntetésekkel kifejezni, mit tart helyes iránynak. A nagyon merev és arisztokratikus lovagrendi hagyományok mellett talán kissé anakronisztikusan a „demokratizálódó” lovagrendek a finn társadalmi élet fontos szereplői maradtak napjainkig.

HALUSKA MIRABEL

Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

Történelem BA

mirabel.haluska@gmail.com

Egy nyilasfeleség felelősségre vonása

Hubay Kálmánné életútjának feltárása levéltári dokumentumok segítségével

Tervezett előadásomban egy nyilasfeleség, Hubay Kálmánné – Schiessl Gizella életét fogom bemutatni. Schiessl Gizella Hubay Kálmánnak, a Horthy-korabeli magyar szélsőjobb meghatározó alakjának volt a felesége. Nem sokkal férje letartóztatását követően elfogták, majd 1945. november 27-én megkezdték az internálását, később bíróság elé állították. Mindezzel összefüggésben azt a kérdéskört tárgyalom, hogy Hubayné tevőlegesen segítette-e a nyilasokat, és feltételezett bűnössége és felelősségre vonása hogyan viszonyul férje bűnösségéhez, felelősségre vonásához.

A kutatás alapját az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárában fennmaradt, eddig feldolgozatlan vizsgálati dossziék, valamint sajtóforrások alkotják, kiegészítve a téma szakirodalmával. Előadásomban először ismertetni fogom általánosan a nők szerepét a nyilas mozgalomban, majd a második világháború utáni igazságszolgáltatás működését. Az előadás második felében a nyilasfeleségek helyzetét és szerepét egy konkrét esettanulmányon, Hubay Kálmánné életútján keresztül vizsgálom. Végezetül összegzem a levont következtetéseket.

HOLECSKA ZOLTÁN

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem MA

holecskazoltan@gmail.com

A lovagkirály nyeregbe száll – Oroszlánszívű Richárd és a harmadik keresztes hadjárat

Előadásom során az alapképzésem végén készített, a harmadik keresztes hadjárat témájáról szóló szakdolgozatomat fogom bemutatni, melyben kitérek a hadjárat előkészületeire, alakulására, majd annak végkimenetelére.

Munkám címválasztása kettős: mivel a harmadik keresztes hadjárat legfőbb hadvezére az angol király volt, ezért őt helyeztem a fókuszba. Mellette nem nevezhető mellékszereplőnek a másik három koronás fő: Fülöp Ágost francia király, Barbarossa Frigyes német-római császár, valamint a szaracénok Kelet és Nyugat által egyaránt tisztelt vezére, Szaladin szultán sem. Az ő tevékenységükre is ki fogok térni az események tárgyalásánál. Vajon Barbarossa Frigyes tényleg olyan ütőképességsereget gyűjtött össze ehhez a hadjáratához, ami párját ritkította a korszakban? Valóban olyan kiváló hadvezér volt Richárd, mint amilyennek manapság hisszük? Fülöp Ágost tényleg csak kiegészítő szerepet vállalt az egész vállalkozásból? Sikerült a nyugat uralkodóinak maradandót alkotni a vállalkozással? Előadásomban – felhasználva a közelmúltban megjelent, nemzetközileg is elismert szakmunkákat és azokat a korábban megjelent irodalmakkal összevetve – ezekre a kérdésekre keresem a választ.

JANSSENS ADRIÁN JOSHUA

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem MA

figaro.sushi@gmail.com

Harckocsi-szakaszparancsnok Normandiában – David Render memoárjának az elemzése

David Render a brit 8. páncélosdandár Sherwoodi Erdőkerülők Önkéntes Lovasezred A század 5. szakaszának parancsnokaként harcolta végig a Nyugati Frontot (1944–1945). A háború után évtizedekkel később írta meg memoárját, melyben nem a hadjárat és csatáinak az elemzését vetette papírra, hanem százada, szakasza és saját történetét, a saját nézőpontjából. A szerző hivatásos katonaként került a harctérre, ezért az emlékeit szakszerűen és világosan tudta leírni. Előadásomban a memoárt és azon keresztül egy hivatásos katona nézőpontját kívánom bemutatni, illetve elemezni. Az elemzés módszertani alapjául két fontos könyv szolgál: Robert Kershaw *Harckocsizók* és John Keegan *A csata arca* című műveik. Keegan a közkatona szemén keresztül mutatja be a katonaéletet, a csatákat és a hadjáratokat, Kershaw pedig a harckocsik emberi hátterét vizsgálja. Én is ezen a szemüvegen keresztül kívánom elemezni Render emlékeit és levonni következtetéseimet. Az elemzésem szempontjai: mindennapi élet a fronton, az egyén és szűkebb közösségének viszonya, az összecsapások katonai és emberi oldala. A cél, hogy egy olyan képet kapjunk, amiben láthatjuk egy harckocsiparancsnok mindennapjait, a természet és az ellenség adta félelmeit.

JURÁSZIK BÁLINT

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem BA

2001jbalint@gmail.com

A kvangdzsui felkelés (Kvangdzsui demokratikus mozgalom) és hatása a dél-koreai demokratizációs törekvésekre

Az 1980-ban, Dél-Koreában kirobbant kvangdzsui felkelés okai közé tartozik a tekintélyelvűség, a társadalmi-politikai elégedetlenség a Csolla-tartományban, Pak Csong Hi meggyilkolása és az 1979. december 12-ei és az 1980. május 17-ei puccsok. A felkelés május 18-tól 27-éig tartott, és az áldozatok száma mai napig nem tisztázott. A felkelés során a dél-koreai hadsereg sokszorosan megsértette az emberi jogokat a civil lakossággal szemben Cson Du Hvan, az ország titkosszolgálatának vezetője, a későbbi elnök utasítására. A felkelésben résztvevők közül sokakat elítéltek, megkínóztak vagy átnevelőtáborba zártak.

Bár a felkelés elbukott, azonban a belső feszültséget és a növekvő társadalmi elégedetlenséget Cson Du Hvan rendszere már egyre kevésbé tudta elhallgatni. 1987-ben egy aktivista halála miatt kitört a demokratizációs küzdelem, és az év végén sor került az első közvetlen elnökválasztásra, amelyet Ro Te Vu nyert meg. 1995-ben letartóztatták Cson Du Hvant és Ro Te Vut az 1979-es puccsban és a kvangdzsui felkelés leverésében játszott szerepükért, azonban 1997-ben amnesztiát kaptak.

A felkelés 1987-ig tabutéma volt, de később a megélhetését tartotta szem előtt a dél-koreai nép és már nem igazán foglalkozott a demokratizációval, de tisztában van azzal, hogy ez az esemény vezetett el a ma is fennálló államrend kialakulásához.

Előadásomban arra keresem a választ, hogy mi vezetett a felkelés kirobbanásához, és az hogyan hatott a későbbi demokratizációs eseményekre.

KAPI PÉTER

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Antikvitás Program

kapipeter@gmail.com

Diodóros druidákról szóló leírása

Bár a druidák és a kelták vallása iránt nagy az érdeklődés, ezt a témát mindmáig számtalan bizonytalanság övezi. A kelta papokról ugyanis az ókorban nem készült átfogó munka, így a görög és latin szerzők csak néha említették meg őket leírásaikban. A szakirodalomban kialakult egy széles körben elfogadott kép, mely szerint a kelta papokról szóló leírások egy része Poseidónios töredékesen fennmaradt munkájára vezethető vissza. Az öt másoló szerzők – Caesar, Diodóros, Strabón és Pomponius Mela – leírásai között azonban megfigyelhetők kisebb-nagyobb eltérések. Ezeket az eltéréseket a szakirodalom másolási hibának, vagy a poseidóniosi munka félreértésének tulajdonítja. A druidákat említő munkák azonban gyakran más-más korban keletkeztek, ráadásul a leírások egy része Galliára, más része pedig Britanniára vonatkozott, ezért elképzelhetőnek tartom, hogy a szövegek közötti eltéréseket akár az is okozhatta, hogy az egyes szerzők olyan állapotokat is megörökíthettek, melyek már ténylegesen eltértek a Poseidónios-kori állapotoktól. Ezért előadásomban azt a kérdést járom körül, hogy Diodóros keltákról szóló leírásában a kelta vallási és intellektuális elitrétegekről tett állítások mennyire egyeznek meg azoknak a szerzőknek az állításaival, akik szintén Poseidóniosot vehették alapul, és megvizsgálom, hogy mi okozhatta az esetleges eltéréseket.

KISS SZANDRA

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

bundijo@gmail.com

Hős kalandorból tudós-űrhajós – Az asztronauták ábrázolása az űrkorszakban

Az űrkorszak kezdete, az emberes űrrepülések megvalósíthatósága megeremtette annak a lehetőségét, hogy új karakterek, hősképek jelenjenek meg a köztudatban. Az Egyesült Államokban az első űrhajóscsoport, a Mercury Hetek tagjai váltak az 1960-as évek asztronautáinak archetípusaivá, amelyek egészen az Apollo-programig meghatározták az általános ábrázolási módot. Bátor, hős, kalandor férfiak voltak, patrioták, de az átlagember jegyeivel is rendelkeztek. Ezek a motívumok jól illeszkedtek a NASA pozitív PR-ra való törekvéseihez is, amellyel az űrprogramjaik támogatottságát kívánták növelni.

Az űrverseny enyhülése azonban a klasszikus hős-asztronauta imázusra is hatással volt. Az űrprogramok egyre inkább a különféle tudományterületek igényeit szolgálták ki a politikai érdekek és történelmi sikerek helyett. Ehhez más típusú, más háttérrel rendelkező személyekre volt szükség. A tudós-űrhajósok iránt azonban már korántsem volt akkora az érdeklődés, mint elődeik iránt.

Előadásomban az amerikai asztronauták ábrázolásában megjelenő motívumokat mutatom be, amelyek meghatározták az űrhajósokról kialakított általános képet az amerikai sajtóban és propagandában. Emellett kitérek azokra az okokra, amelyek meghatározták a fő karakterjegyeket, valamint azokra a tényezőkre is, amelyek végül az űrhajós ismertetőjegyeinek teljes megváltozásához vezettek.

KÖRÖSI MÁRK

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem MA

99mark99k@gmail.com

Az Erdődi egyezmény a korabeli sajtó tükrében

Az Erdődi egyezményt 1995. november 12-én írták alá Erdődön az ENSZ felügyelete alatt. Ez a megegyezés vetett véget a több éven át zajló, pusztító háborúnak a Krajainai Szerb Köztársaság – mely a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság gazdasági és politikai függésében állt – és az újonnan független Horvátország között. Ezzel békét teremtett a kelet-szláviai, a baranyai és a nyugat-szerémségi térségben. Előadásommal rövid betekintést szeretnék nyújtani „Európa puskaporos hordójá”-nak, a Balkán történetének eme háborgó időszakába, a '90-es években, vagyis a Délszláv háborúk idejébe. A prezentáció keretein belül említést teszek arról, hogy hogyan került sor a megállapodásra, és milyen következményekkel járt az a harcoló felek között. Fontosnak tartom felvázolni, hogy mekkora visszhangot keltett a korabeli sajtóban, vagy egyáltalán foglalkoztatta-e az akkori újságírókat és lapszerkesztőket a kor aktuálpolitikája, illetve milyen színben tüntették fel az adott országokban működő különféle lapok a megállapodást, esetleg volt-e lehetőségük a horvátországi valamint a szerbiai kisebbségi lapoknak bemutatni az egyezményt, és ha igen, utólag mennyire tekinthetjük tárgyilagosnak híradásaikat.

LENGYEL ÁDÁM

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

adamlengyel92@gmail.com

Két ügy, egy érv – Toborzó- és propagandadalok az amerikai polgárháborúban

A zene mindig is komoly szerepet töltött be a háborúkban, de nem csak a csatatereken, hanem a politika és a propaganda harcmezéjén is. Az amerikai polgárháborúban sem volt ez másképp. A háború előtt közvetlen, illetve a háború alatt is számos olyan dal született, mely népszerűvé vált – és akár a mai napig ismert/népszerű – és valamelyik harcoló fél elveit igyekezett elterjeszteni, miközben a katonákat a harcra buzdította.

Egyes dalok, mint például a *The Battle Cry for Freedom* mindkét oldalon megjelentek, természetesen a megfelelő tábornak tetsző szöveggel, míg voltak olyan dalok is, melyek változatlan szöveg mellett lettek mindkét oldal katonái közt népszerűek. Más dalok, mint például a Konföderáció indulója a *Bonnie Blue Flag* még minimális történelmi csúsztatást is tartalmaznak.

Előadásomban az amerikai polgárháborús toborzó- és propagandadalokon, illetve azok szövegein keresztül azt mutatom be, hogy milyen érvekkel és motívumokkal igyekeztek az egyes szerzők alátámasztani az Unió vagy épp a Konföderáció elveit és céljait, illetve, hogy az egyes dalok hogyan reflektáltak az aktuális – politikai – helyzetre. Ennek megfelelően előadásomban inkább azon dalokat vizsgálom, melyek erős politikai töltettel, politikai tartalommal bírnak.

MAJOROS MÁTÉ

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskola, Neolatin irodalom Program

mate.majoros7@gmail.com

Egy kudarcba fulladt képes magyar történelem a 17. század elejéről? –

Adalékok Berger Illés *Historia Hungariae* c. történeti művéhez

Berger Illés (1562–1644) a 17. század első felében magyar királyi historiográfussá történő kinevezését követően az 1600-as évek elejétől majdnem 40 éven keresztül Magyarország gyakorlatilag egyetlen történetírója volt Zsámboky János és Gian Michele Bruto utódként. Személye és történetírói munkásságának megítélése már életében meglehetősen ellentmondásos volt. Monumentális, három kötetes, latin nyelvű történeti műve, a *Historia Hungariae* a komoly nyomdai előkészületek dacára végül sohasem jelent meg, és a történettudomány is sokáig elvesztett műként tartotta számon. Kéziratára Kulcsár Péter bukkant rá az 1990-es években.

A történetíró Berger Illéssel mindezidáig három komolyabb magyar nyelvű tanulmány foglalkozott: Fraknói Vilmos 1873-ban rekonstruálta Berger életrajzát, történetíróként azonban (művének hiányában) nem tudta releváns módon kiértékelni; Kulcsár Péter 1994-ben, alapos vizsgálat alá vetve művét, meglehetősen kiábrándító véleményt mondott róla; Tees Teszelszky 2014-ben sikerrel árnyalta tovább a Bergerről kialakult negatív képet. Előadásomban újabb adalékokkal próbálom meg bővíteni a Berger-portrét, egyrészt Berger forráshasználatának, forráselemzéssel egybekötött vizsgálatával, másrészt történeti művének, a *Historia Hungariae*-nek egy lehetséges koncepciójának a felvázolásával.

MIHÁLYI DOROTTYA

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkor Doktori Program

mihalyidori@gmail.com

Előkelő utazás Észak-Afrikában: József főherceg útiemlékei

József Ágost (1872–1962) osztrák főherceg és magyar királyi herceg 1911-ben Észak-Afrikában vadászott, útiemlékeit ugyanebben az évben több részletben közölte a *Századok legendái* című sorozatban. A magyaros nevelésben részesült főherceg útleírása az utazástörténeti kutatások számára több szempontból is fontos. Egyrészt bemutatja, miképp utaztak az előkelő magyarok a XX. század elején, egyúttal azonban el is különül az átlagtól, hiszen szerzője magas rangot viselő személyként állandó kísérettel utazott, vendéglátói igyekeztek megfelelő kényelmet és biztonságot nyújtani számára. A leírás így egyszerre tükrözi egy átlagos turista, egy vadász-utazó és egy illusztris személy nézőpontját. Mivel Észak-Afrika nem tartozott a legnépszerűbb úti célok közé, József főherceg utazása rendhagyónak számít. A szövegek rávilágítanak a kor Afrika-felfogására, megmutatják, miként viszonyult a korabeli magyar közvélemény Észak-Afrikához, mekkora érdeklődést tanúsított a gyarmati-kérdés iránt, milyen ismeretekkel és előítéletekkel rendelkezett a távoli kontinensről, annak lakóiról, valamint a francia gyarmatosítók jelenlétéről. Következtetni enged a magyar nemzetfelfogás néhány elemére és a politikai vezetőréteg gyarmat-felfogására. József főherceg útleírása valamelyest tükrözi kora és saját társadalmi csoportja értékrendjét, kapcsolatrendszerét és világfelfogását. Előadásunkban József főherceg *Útiemlékeim Afrikából* című művét felhasználva mutatjuk be, hogy túllépve egy úti beszámoló tartalmi összefoglalásán, milyen széleskörű következtetéseket vonhatunk le az útleírás mint interdiszciplináris műfaj felhasználásával.

A kutatás „A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ÚNKP-22-4 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

NAGY ZOLTÁN

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem MA

nagyzoltan.497@gmail.com

Szabolcs és Szatmár vármegye hovatartozásának kérdése II. Rákóczi György fejedelemségének alkonyán (1657–1660)

Az előadásomban a Magyar Királyság, a török hódoltság és az Erdélyi Fejedelemség közé beékelődött terület, Felső-Magyarország két vármegyéjének, nevezetesen Szabolcs és Szatmár vármegyének a helyzetét mutatom be II. Rákóczi György fejedelem uralmának utolsó éveiben. Ez egyben a készülő mesterszakos szakdolgozatom témája is.

Az említett terület mindig is fontos geopolitikai szerepet játszott, a 17. század folyamán pedig a Habsburgokkal szembeni rendi és vallási ellenállás gócpontjává is vált. Felső-Magyarországból előbb Bethlen Gábor erdélyi fejedelem, majd I. Rákóczi György szakított ki magának hét vármegyét, előbbi a nikolsburgi, utóbbi pedig a linzi béke értelmében. Sőt, Rákóczi Szabolcs és Szatmár vármegyét tovább is örökíthette utódjára, II. Rákóczi Györgyre (1648–1660).

Előadásom során elsősorban arra a kérdésre koncentrálok, hogy a már említett két felső-magyarországi vármegye milyen szerepet játszott, illetve milyen sorsra jutott abban, az Erdélyi Fejedelemség számára vérzivataros néhány évben, ami Rákóczi 1657-es lengyelországi kudarcát követte. A kérdés alaposabb megvizsgálásához olyan kiadatlan forrásokat is felhasználok, mint amilyenek a Rákócziak magyarországi familiárisának, (Beczói) Mednyánszky Jónásnak a birtokába jutott levelek, vagy Simon Reniger von Reningen, a Habsburgok konstantinápolyi állandó követének jelentései.

OLÁH SZABOLCS

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem BA

szabolcs.olah99@gmail.com

Vitézi telkek Jász-Nagykun-Szolnok vármegye területén

A vitézi telkek fontosságát jelzi, hogy e földterületek képezték a Vitézi Rend fundamentumát, így a velük kapcsolatosan felmerülő kérdések és azok megválaszolása a Vitézi Rend megismerésének az egyik kulcsa. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye jelentősége és szerepe kiemelkedőnek mondható a vitézi telkek kapcsán, ugyanis az első vitézi telkek a Karcag által felajánlott 100 katasztrális holdon kerültek kialakításra.

A kutatás alapját a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei levéltárban fennmaradt birtokösszeírások, birtoklapok és egyéb kisebb iratok alkotják. A levéltári forrásokat egészítik ki a témában eddig született szakirodalmak idevágó részei. A téma bemutatása során először a kutatás és az azáltal megkapott eredmények értelmezéséhez szükséges tudás alapjait rakom le, mely során bemutatásra kerül a vitézi telkek kialakulása, a jogi háttere, és tisztázom a felmerülő kérdések. Ezek után ismertetem a vármegye területén megtalálható vitézi telkek elemzési eredményeit, melyben tisztázom, hogy a földek hogyan kerültek a vitézek birtokába, mely vitézek kapták a telkeket, hol helyezkedtek el, illetve milyen összetételek figyelhetők meg (tishti és legénységi vitézek aránya, birtoknagyság megoszlás, járási eloszlás, stb.). Harmadik lépésben összevetem a vármegyei vitézek adatait az elérhető országos adatokkal. Legvégül az összefoglalásban összegzem a levonható következtetéseket.

PÁSZTOR RENÁTA

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkor Doktori Program

pasztorrenata95@gmail.com

Kirill Razumovszkij reformtevékenysége és az ukrán autonómia felszámolása

Előadásom keretein belül Kirill Razumovszkij (1750–1764) az ukrán Hetmanátus utolsó vezetőjének reformtevékenységét kívánom bemutatni. A Zaporozsjei Had 1734-et követően kozák katonai vezető nélkül működött, majd 1750-ben I. Erzsébet (1741–1762) cárnő engedélyével választották meg Kirill Razumovszkijt. 1764-ig tartó hetmansága nem csak az ukrán autonómia újjáéledését jelentette, de az ukrán területeken komoly fejlődési folyamatok is végbementek. Razumovszkij udvari befolyásának köszönhetően a Hetmanátus jelentős modernizációját valósította meg, amely számos területre kiterjedt, azonban elsősorban a gazdaságot, a közigazgatást és a hadsereget érintő változásokat tekinthetjük a legjelentősebbeknek. Ezen felül kiemelendők az oktatás fejlesztését célzó tervek és a kulturális fejlődés, amely a Zaporozsjei Had területét érintette. A Razumovszkij hetmansága alatt bevezetett újítások azonban nem voltak tartósak, Erzsébet halálát követően ugyanis a kozák katonai vezető egyre inkább kiszorult a szentpétervári udvarból és elvesztette befolyását. II. Katalin (1762–1796) hatalomra-jutását követően kérvényezte az udvarból való távozását, majd a Zaporozsjei Had területére vonult vissza, ahol annak modernizációját tűzte ki célul. Ennek jegyében 1763-ban Hluhiv városában hívott össze radát, ahol egy átfogó politikai program kidolgozását tervezte megvalósítani. Prezentációm során az említett gazdasági, közigazgatási és katonai reformokat kívánom elemezni, emellett bemutatom, hogy melyek voltak azok az okok, amelyek az ukrán autonómia teljes felszámolásához és a Hetmanátus eltörléséhez vezettek.

PETROVITY ÁDÁM

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Klasszika-filológia BA

jatuadam@gmail.com

Történetírók levelezése: Tranquillus Andronicus és Verancsics Antal levélváltása

A történetírás két kiemelkedően fontos képviselője Tranquillus Andronicus és Verancsics Antal, kiknek életéről külön-külön több tanulmány is született, ám igen keveset tudunk kettejük személyes viszonyáról, eszmecseréikről, melyeket privát leveleik rejtenek. Verancsics leveleit 1860 és 1875 között adta ki Pesten Szalay László és Wenzel Gusztáv. Ezen kötetek tartalmazzák az írt és a kapott iratokat egyaránt, melyek időbelileg 1538 és 1573 közt íródtak. ÚNKP-ösztöndíjas kutatásaim alapcélkitűzése éppen ezért az, hogy feldolgozzam a tematikusan igen sokszínű, évtizedes időtávot átfogó levelezést. A levelek első csoportjából már tartottam egy előadást a Fialatok Konferenciáján, melyben a kettejük kapcsolata egy átmeneti krízisen ment keresztül. Ezután 12 éven keresztül nem született levél, melyet egymáshoz intéztek volna, vagy legalábbis nem maradt meg az utókornak. Ekkor már ismét egy politikai oldalon álltak, valószínű ennek apropóján vették fel egymással újra a kapcsolatot. Ezen irományokat szeretném most tanulmányozni, kiragadni belőlük a fő szálát, illetve kettejük személyes kapcsolatára, valamint arra is nagy figyelmet fordítanék, hogy vajon életük végén milyen dolgokat vitatnak meg. Előadásom témáját a levelek tartalma, a személyes problémák, a történetírással kapcsolatos viták, illetve a humanista létformához tartozó témák fogják alkotni.

A kutatás "A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ÚNKP-22-1 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT."

PINTÉR TIBOR

Állam- és Jogtudományi kar

Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Közpolitikai, igazgatási és nemzetközi tanulmányok Program

teibor93@gmail.com

Szomália útja a bukott államisághoz

Szomália 20. századi története finoman szólva is viharosnak mondható, éles váltásokkal – különösen, ha a második világháború utáni időszakra fókuszálunk – annak ellenére, hogy a lakosság összetételét és a vallását nézve, a szubszaharai Afrikában egyedülálló módon, egy rendkívül homogén államról beszélünk.

Az 1970-es függetlenség kivívása után Szomália is szembesült a frissen függetlenedett afrikai államok problémájával, az államszervezési kudarccal, ami a demokrácia válságát okozta, így diktatúrába sodorva az országot. 1991-től pedig egy olyan anarchia köszöntött be az ország életébe, ami húsz évig meghatározta az ország nemzetközi megítélését, hiszen a bukott államok klasszikus példájává vált.

Két dolgot azonban fontos kiemelni a vizsgált időszakból: a politikai iszlámot és a szomáliai nacionalizmust. A vallás meghatározó a szomáliai társadalmi struktúra, a klánrendszer számára, bizonyos esetekben az iszlám jogot alkalmazzák. A nacionalizmus eszméje pedig hol a szomszédos országok szomálik lakta területein, hol magában Szomáliában volt meghatározó.

Az előadás a politikai iszlám és a nacionalizmus harcát mutatja be és választ ad arra a kérdésre, hogy miért tudtak és tudnak a mai napig a radikális iszlamista szervezetek gyökeret verni a szomáliai társadalomban, hozzájárulva ezzel az ország instabilitásához és törékenységéhez.

A kutatás „A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ÚNKP-22-3 - SZTE-19 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

ROMPOS LAURA

Bölcselet- és Társadalomtudományi Kar

Történelem BA

kaivos2002@gmail.com

Granikosi csata a források tükrében

Előadásom témája a granikosi csata ókori forrásainak és az ezekre alapozott modern rekonstrukcióknak, szakirodalmaknak a vizsgálata. A granikosi csata Nagy Sándor és a perzsák első nagy ütközete volt Kr. e. 334 májusában, és a makedónok győzelme megnyitotta az utat a kis-ázsiai hódítások előtt. Az ütközetről az ókori történetírók, például Arrhianos, Plutarchos és Diodóros részletesen beszámolnak, azonban már náluk is jelentős eltérések figyelhetők meg. Nincs megegyezés abban, hogy milyen napszakban zajlott az ütközet, Nagy Sándor és a perzsák seregének létszámadatai is eltérőek, de különbözik az erős sodrású és magas partfalú Granikos folyón történő átkelés leírása is. A csatáról fennmaradt források egyike sem kortárs (Kr. e. 1. század – Kr. u. 2. században íródtak), így kérdéses, hogy mely korábbi, mára már elveszett forrásokat használhatták, illetve hogy ezeket milyen mértékben vették át. A források különbözőségének köszönhetően a modern szakirodalmi vélemények is éppen ilyen sokrétűek.

Előadásom célja a források legjelentősebb eltéréseinek, illetve a modern vélemények különböző nézeteinek bemutatása. Kutatásomban megvizsgálom, hogy az ókori forrásokban a csata mely mozzanatai mutatják a legnagyobb különbségeket, és az eltérő szakirodalmi rekonstrukciók közül melyik támasztható leginkább alá a forrásokkal.

RUDISCH FERENC

Debreceni Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

Irodalom- és Kultúratudományok Doktori Iskola

ifjrudfer@gmail.com

A budapesti tömegkultúra szabályozásának kísérletei a századfordulón – A városligeti vurstli esete

A 19. század utolsó harmadában metropolisszá váló Budapest a századfordulóra már egyértelműen a kapitalista alapon szerveződő tömegkultúra közege is volt. A gyors társadalmi-gazdasági modernizáció, továbbá annak hétköznapi tapasztalata, a nagyvárosi modernitás reflexióiként megjelenő új kulturális formák a kulturális mező egészére hatást gyakoroltak. A mediálisan meghatározott kulturális mező permanens változásának értékelése a hazai nyilvánosságban természetesen nem volt egységes, a (tömeg)kultúra értelmezése az időszak egyik legmegosztóbb diskurzustémája volt. A konzervatív megszólalásokat jellemző kultúrpeszsimista narratíva a kultúra hanyatlásaként olvasta az átalakulást, a nyilvánosság popularizálódását segítő kultúrtechnikákat és -formákat alacsonyabb rendűnek és veszélyesnek tartotta, a tömegkulturális formák metaforáit a szemételés, a betegség, a prostitúció, a bűnözés jelentésvilágából kölcsönözte. A kultúrpeszsimisták a tömegkulturális gyakorlatok gyors térhódítása nyomán a századelőtől egyre hangsúlyosabban a kultúra szigorúbb társadalmi ellenőrzéséről kezdtek gondolkodni. A tömegkultúra médiumaihoz és szintereihez negatív értékeket, jelentéseket társítottak, voltak, akik az erőteljesebb jogi szabályozás gondolatát is felvetették, bizonyos jelenségek kapcsán azok térbeli áthelyezése merült fel, egyes almezők az önszabályozásra tettek kísérletet. Egy rövid elméleti bevezetőt követően előadásomban ezúttal egy térrendezéssel kapcsolatos szabályozási kísérlet, a városligeti Vurstli áthelyezési ügyének bemutatására vállalkozom.

SEBŐK ATTILA

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Antikvitás Program

etele4210@gmail.com

Byzantion az i.e. 4. század első felében

A peloponnészoszi háborúban (i.e. 431–404) Athén és az általa vezetett Déloszi Szövetség jelentős vereséget szenvedett Spártával és szövetségeseivel szemben, mely vereség egyik következménye volt, hogy a Déloszi Szövetség megszűnt. Az ezt követő évtizedekben Athén fokozatosan igyekezett visszaszerezni a háborút megelőző pozícióját és hatalmát, melynek egyik pontja volt a Második Athéni Tengeri Szövetség létrehozása i.e. 378/377-ben, amely szövetséghez Byzantion is csatlakozott. A szövetség történetének egyik legjelentősebb eseménye a Szövetséges Háború (i.e. 357–355 körül) volt, mely során a szövetség több tagja is fellázadt Athén ellen. Byzantiont hagyományosan a lázadók között említi a szakirodalom és a források is, ugyanakkor vitatható, hogy nem szakadt-e el Byzantion már az i.e. 360-as évek közepén.

Előadásomban a kutatásom jelenlegi fázisát kívánom bemutatni, mely a Szövetség Háború körüli problémákra, azon belül is a lázadó tagok kérdéskörére koncentrálok. Célom bemutatni, hogy mi volt Byzantion kapcsolata Athénnal és a szövetséggel ebben az időszakban, illetve hogy Byzantion valóban a Szövetséges Háború alkalmával lázadt fel Athénnal szemben, vagy esetleg már korábban, Epameinondas thébai hadvezér i.e. 364-es hadjárata során válhatott-e ki a szövetségből.

SZABÓ LEVENTE GÁBOR

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

levriker@gmail.com

Tódzsó Hideki nyugaton – A radikalizálódás kezdete?

Tódzsó Hideki talán Japán egyik leghíresebb miniszterelnöke. Kinevezése 1941 októberében történt, így Japán második világháborús hadba lépése, valamint Pearl Harbor ellen indított támadása is az ő sürgetésére történt meg. Elődje Konoé Fumimaro vezénylete alatt jött létre a Birodalmi Segély Egyesület, amely lényegében államosított minden független szervezetet és létrehozott egy totalitárius államot. Tódzsó vezénylete alatt azonban, többek között a nyílt háború miatt, egy sokkal radikálisabb formát öltött.

Előadásomban Tódzsó életét vizsgálom különös hangsúlyt fektetve az őt ért nyugati hatásokra. Fiatal kadétként tapasztalta meg a portsmouthi békekötést, amikor szerinte (és sokak szerint Japánban) Theodore Roosevelt hátba szúrta Japánt. 1919 és 1922 között katonai attaséként dolgozott Németországban, korábbi tanulmányai és látogatása nagy hatással voltak rá, különösképp a korabeli német *Wehrstaat* elmélet, vagyis a teljes hadi állam. Hazaútja Amerikán keresztül vezette, ami tovább erősítette az ellenszenvét az országgal szemben.

Az 1930-as években, miután vezérőrnagyi rangra lépett, már aktívan részt vett a politikai életben, több írása is megjelent, melyekben Japán jövőjét tárgyalja. Politikai karrierjét nagyban elősegítette a temérdek puccskísérelt, amelyeket sokszor neki kellett felszámolnia. Vezérkari főnökként Mandzsúriában a Szovjetek elleni háborúra készült, ám a kínai események hatására az általa vezetett hadsereg Kínát támadta meg megkezdve Japán számára a második világháborút.

TOMKÓ ZOLTÁN

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskola, Neolatin irodalom Program

zoltan.tomko93@gmail.com

Zermegh János történeti műve keletkezésének és datálásának a kérdése

Zermegh János (1504–1584) nagyrészt saját élményei alapján megírt történeti munkája, melynek tárgya a kettős királyság korszaka a mohácsi vésztől Szapolyai János haláláig (1526–1540), egyike azoknak a kortörténettel foglalkozó 16. századi írásoknak, melyek saját korukban nem jelentek meg nyomtatásban. 1662-ben adták ki először Amszterdamban, majd az amszterdami kiadás alapján 1746-ban újra a Schwandtner-féle *Scriptores rerum Hungaricarum veteres, ac genuini* című sorozat második kötetében Bél Károly gondozásában. Filológiaiailag releváns kézirata a műnek nem ismert.

Előadásomban Giovanni Michele Bruto (1517–1592), Báthory István udvari történetírójának két, eddig figyelembe nem vett levele alapján amellet fogok érvelni, hogy Zermegh műve Bruto számára készült az 1570-es évek végén abból a célból, hogy a Bonfini művének folytatásával megbízott velencei származású humanista Magyarország-történetének alapanyagául szolgáljon az 1526–1540-ig terjedő időszakra nézve.

TÓTH ISTVÁN

Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkor program

pistitoth95@gmail.com

**A migrációs folyamatok hatása Szeged város életére a polgárságon keresztül
(1759–1869)**

A török hódoltság időszakát követően egy nagyobb migrációs folyamat indult meg a Magyar Királyságon, tágabban véve a Habsburg Birodalmon belül a mai Dél-alföldi, vajdasági régiók, illetve a Temesköz felé, melyeknek egy része szervezett telepítés volt, más része pedig önkéntes alapú. Természetesen ennek a legnagyobb oka, hogy a nagy részben elnéptelenedett vidéket újból benépesítsék, a technikai tudásukat kamatoztassák az elmaradott területeken, ahol esetleg monopol helyzetet tudnak létrehozni, és ahonnan tovább tudnak majd terjeszkedni. Nem véletlen, hogy ez a vándorlási folyamat gyökeresen megváltoztatta a régió jövőjét. Előadásom egy igen szűk területre, Szeged szabad királyi városára koncentrálok, hiszen jogi státuszát és központi szerepét tekintve is igen kecsegtető célpont volt a betelepülők számára. Előadásomban azt szeretném bemutatni, hogy ez a vándorlási mozgalom milyen nagy hatással volt a város életére mind demográfiai, ipari, kulturális és városképi tekintetben, melyhez a városban polgárjogot szerzett személyeket hívom segítségül a pontos visszakövethetőség miatt. Célom az, hogy rávilágítsak arra tényre, hogy Szeged számára igen sokat számított ez a migrációs folyamat, mely lehetővé tette az évszázados fejlődést.

TÓTH LAURA

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Magyar-latin osztatlan tanár

tothlaura9309@gmail.com

Az első életrajz Jagelló Annáról: Wolfgang Lazius temetési beszéde

Wolfgang Lazius humanista tudós, történétíró, térképész sok mindennel foglalkozott, többek között 1547-ben ő írta Anna királynő gyászbeszédét, amit valószínűleg a temetésén olvashatott fel. Jagelló Anna 1503-ban született, Budán és 43 évesen, 1547-ben halt meg Prágában. Nyughelye szintén itt, a Szent-Vitus székesegyházban van. Szülei II. (Jagelló) Ulászló és Candale-i Anna voltak, egyetlen testvére született, II. Lajos, magyar király. II. Ulászló fiúörökös nélküli halála esetén nem választottak volna idegen uralkodót, de a leányági öröklést, így Anna hercegnő trónöröklési jogát nem fogadták el. Ezért a király titokban követeket küldött I. Miksához a családi szerződés megkötésének reményében. A Habsburg-Jagelló kettős házasság révén Anna Habsburg Ferdinándhoz ment hozzá, II. Lajos pedig elvette I. Miksa unokáját, Máriát.

Lazius gyászbeszédében bemutatja Anna királyné életét, kitér a származására, családjára, gyerekeire, férjére, ismerteti a jellemét is. Anna osztrák főhercegné, magyar, cseh, valamint német királyné volt. 15 gyermeke született, ebből 13 élte meg a felnőttkort. Gyermekszülés következtében hunyt el, akárcsak édesanyja.

Kutatásom során arra keresem a választ, hogy a gyászbeszédből megtudott információk Annáról, más forrásokban is megjelennek-e, vagy ezek teljesen új információk.

ZANDLER KRISZTIÁN

Bölcészlet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Medievisztika-Régészet Doktori Program

krisztian.zandler@muzeumcentrum.hu

Szécsénke késő középső paleolit lelőhely vizsgálata

Hazánk területén három névadó lelőhelye is ismert az úgynevezett középső paleolitikus levéleszközös iparoknak. Ezek közül a Szeleta és Jankovich barlangok feltárása az első világháború előtt, illetve a két világháború közti időszakban megtörtént. Dokumentálásuk a modern feldolgozás szempontjából már nem értékelhető, a leletek jelentős része nem köthető pontos rétegtani helyzethez. Az 1980-as évek elején leírt Bábonyi kultúra felszíni szórvány leleteinek és a névadó sajobábonyi lelőhely anyagának teljes publikálása még várat magára. Mindezekkel szemben Csehországhoz és Szlovákiához hasonlóan a Cserhát területén számos felszíni szórvány levéleszközös lelőhely vált ismertté és közöltté. Közülük három lelőhelyen (Vanyarc, Galgagyörk, Szécsénke) intakt leletes szintben egyedileg kerültek bemérésre a pattintott kő leletek.

Kutatásunk kapcsán a szécsénkei leletes szint és a felszínről gyűjtött szórvány leletanyag egymáshoz, illetve az ismertté vált hazai és cseh, valamint szlovák leletanyagokhoz való viszonyát vizsgáljuk. Ezek a leletanyagok tipológiailag, technológiailag és időben eltérő iparok termékei lehetnek, vagy ugyanazon ipar regionális variánsai?

A szécsénkei lelőhely és leletanyag vizsgálata az alábbiak szerint történne: a lelőhelyek topográfiai helyzetének összehasonlítása; a lelőhelyek képződésének viszonyai, eltemetődés, fragmentáció, patinásodás; nyersanyag-felhasználás; a lelőhely (leleteket befoglaló üledék) természettudományos datálása; tipológiai, technológiai elemzések.

ZSIGA NIKOLETTA EVELIN

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Történelemtudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító

Történettudományi Doktori Program

nikoletta.zsiga.szte@gmail.com

Humanitárius katasztrófa vagy népirtás? – a Biafrai Köztársaság esete

A harmadik világ országai közül Nigéria egykori szakadár államában, a Biafrai Köztársaságban egy – ma már – elfeledett konfliktus zajlott 1967 és 1970 között, amely során 1–3 millió ember vesztette életét.

Nigéria Magyarországnál körülbelül tízszer nagyobb nyugat-afrikai soknemzetiségű állam, melynek területén ma nagyjából 250, különböző méretű kisebbség él, aminek következtében több mint 500 nyelvet, illetve nyelvjárást beszélnek az országban. Három nagyobb etnikai csoport dominál Nigériában: a hausza-fulbe, a joruba és az ibó. Vallásilag is megosztott a lakosság: a déli rész többségében keresztények által lakott terület, míg az északi nagyrészt iszlám dominanciájú. Az ország történelme során nem meglepő, hogy az etnikai, a regionális, a politikai és a vallási törésvonalak mentén számos konfliktus zajlott, amelynek tetőpontja a nigériai-biafrai háború volt.

Előadásom során arra keresem a választ, hogy milyen előzmények vezettek oda, hogy Nigériában 1967-ben szakadár államként megalakult a Biafrai Köztársaság, illetve milyen események következtében került sor a népirtásra. Kitérek arra is, hogy miként vélekedik a nemzetközi közösség a „mészárlásról”, illetve, hogy merre tart a konfliktus napjainkban.

A Szegedi Történezhallgatók Egyesületéről

A Szegedi Történezhallgatók Egyesülete alapvető céljának tekinti a szakmai és a részben szakmai események szervezését, valamint a történezhallgatókkal való kapcsolattartást. Programjainkat ezért igyekszünk változatosan alakítani, hogy a lehető legszélesebb közönséget megszólíthassuk. Az elmúlt öt évben számos előadás, kerekasztal-beszélgetés, filmest, kvízeszt, társasjátékest és könyvbemutató került megrendezésre, valamint rendszeresen részt vettünk a Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar nyílt napján és az országosan megrendezett Kutatók Éjszakáján.

Fontosnak tartjuk, hogy a hallgatók ne csupán passzív közönségként vegyenek részt az eseményeinken, ezért lehetőséget biztosítunk számukra, hogy bekapcsolódhassanak a szakmai rendezvények szervezésébe, továbbá, hogy saját kutatási eredményeiket is bemutathassák. Ehhez a törekvéshez kapcsolódik a 2022 szeptemberében indult „Tan-műhely” programsorozatunk, melynek elsődleges célja a hallgatók és az oktatók közötti kommunikáció segítése. A kötetlen szakmai beszélgetések lehetőséget adnak egy adott témával kapcsolatos kérdések feltevésére, egy-egy kérdéskörrel kapcsolatos vélemények kifejtésére, mindezt egyetemen kívüli helyszíneken.

A Szegedi Történezhallgatók konferenciája idén ötödik alkalommal kerül megrendezésre, az előző évekhez hasonlóan idén is több mint harminc résztvevővel. Az elmúlt évekkel ellentétben azonban az esemény idén jelenléti formában, a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában valósul meg. Az előadások sokszínűek, valamennyi korszakot felölelve érintik a magyar és az egyetemes történelem számos eseményét.

Nagy örömünkre szolgál, hogy az elmúlt három év online megrendezett konferenciái után végre ismét személyesen találkozhatunk, és a tudományos eredmények bemutatásán túl a közösségépítésre is koncentrálhatunk.

A két napos konferenciához idén két kísérőprogram is társul. A „Parnasszosz felé vezető úton – Publikációs helyek és lehetőségek a történezhallgatók” című program

keretében néhány folyóirat mutatkozik be, és igyekszik eligazodást nyújtani a hallgatóknak a publikációs lehetőségek világában. A „Mesterséges jövő – Tudomány és MI a 21. században” című kerekasztal beszélgetés pedig a tudomány és a mesterséges intelligencia kapcsolatáról, valamint az MI alkalmazási lehetőségeiről ad tájékoztatást.

A konferencia résztvevőinek az elmúlt évekhez hasonlóan idén is lehetőséget biztosítunk előadásuk írott változatának publikálására, ezzel tovább bővítve a SZETE tagjai által szerkesztett tanulmánykötetek sorát.

A Szegedi Történezhallgatók Ötödik Konferenciájával egy mérföldkőhöz érkezünk az egyesület történetében, és szívből reméljük, hogy még legalább ennyi konferencia követi az idei eseményünket.

Mihályi Dorottya

leköszönő elnök

2022–2023